

УДК 338.5:336.74

Павло Анатолійович ГОРИСЛАВЕЦЬ

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів,

Національний університет «Львівська політехніка»,

e-mail: pavlo.a.horyslavets@lpnu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1882-2104>

Андрій Романович МУКАН

аспірант кафедри фінансів, Національний університет «Львівська політехніка»,

e-mail: andrii.r.mukan@lpnu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-2955-4109>

**ІНСТРУМЕНТИ ТРАНСФЕРТНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ФАКТОРИ
ВПЛИВУ НА ЇХ ЕФЕКТИВНІСТЬ**

Гориславец, П. А., Мукан, А. Р. Інструменти трансфертної політики та фактори впливу на їх ефективність. *Вісник соціально-економічних досліджень* : зб. наук. праць. Одеса : Одеський національний економічний університет. 2023. № 3-4 (86-87). С. 88–97.

***Анотація.** Стаття присвячена обґрунтуванню інструментів трансфертної політики та факторів впливу на їх ефективність. Виокремлено фактори впливу на ефективність трансфертної політики. За допомогою методу кореляційно-регресійного аналізу Кендалла розташовано за значимістю відокремлені фактори впливу на ефективність інструментів трансфертної політики. Найбільш значимими факторами виявилися ресурсний потенціал, первинна документація й фінансова звітність, потенціал кадрового складу тощо. У свою чергу, найменший вплив чинять такі фактори, як умови договорів та трансфери дивідендів, комісійних платежів та платежі за технології. З метою удосконалення інструментів трансфертної політики запропоновано розробити уніфіковану структуру первинних документів й фінансової звітності. При цьому, в цій структурі доцільно: переглянути розподіл повноважень між суб'єктами їх складання, уникнути «монопольного» становища при здійсненні контрольних та наглядових функцій, більшість повноважень перевести на дистанційний режим; розробити програми пришвидшеної адаптації кадрового підґрунтя цифровізації заходів протидії соціально-економічній кризі, викликаній воєнним станом в Україні, що впливатиме на загальний стан кадрового потенціалу; запровадити ефективну систему протидії цифровому шахрайству, яка повинна базуватись на принципах перманентності, суцільності, багаторівневого внутрішнього контролю; забезпечити належний рівень використання фінансових, інформаційних та комунікаційних технологій. З цією метою необхідно розробити положення щодо адаптації зарубіжного досвіду з окресленого питання до національного середовища, використовуючи важливіші напрацювання зарубіжних країн; розробити та запровадити систему нарощення ресурсного потенціалу підприємств, які формують та реалізують трансфертну політику. Обґрунтовано, що використання зазначених пропозицій щодо удосконалення інструментів трансфертної політики зрештою сприятиме досягненню ефективності та прозорості фінансового ринку, євроінтеграції і наближенню до світових стандартів, подоланню негативного впливу загроз фінансово-податковим механізмам.*

***Ключові слова:** трансфертна політика; трансфертне ціноутворення; інструменти трансфертної політики; трансфертна ціна; дивіденди; декларація.*

Pavlo HORYS LAVETS

*PhD in Economics, Associate Professor of Finance Department,
Lviv Polytechnic National University, e-mail: pavlo.a.horyslavets@lpnu.ua,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1882-2104>*

Andrii MUKAN

*Postgraduate Student of Finance Department,
Lviv Polytechnic National University, e-mail: andrii.r.mukan@lpnu.ua,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-2955-4109>*

**TRANSFER POLICY TOOLS AND FACTORS AFFECTING
ON THEIR EFFECTIVENESS**

Horyslavets, P., Mukan, A. (2023). Transfer policy tools and factors affecting on their effectiveness [Instrumenty transfertnoi polityky ta faktory vplyvu na yikh efektyvnist], *Socio-economic research bulletin, Visnik social'no-ekonomichnih doslidzen'* (ISSN 2313-4569), Odessa National Economic University, Odessa, No. 3-4 (86-87), pp. 88–97.

Abstract. *The article is devoted to the substantiation of transfer policy tools and factors influencing on their effectiveness. Factors affecting on the transfer policy effectiveness are singled out. Using the method of Kendall's correlation-regression analysis, the factors influencing the effectiveness of transfer policy tools are separated by significance. The most significant factors were resource potential, primary documentation and financial reporting, personnel potential, etc. However, such factors as contract terms and transfers of dividends, commission payments, and technology payments have the least impact. With the aim of transfer policy tools improving, it is proposed to develop a unified structure of primary documents and financial reporting. At the same time, in this structure it is advisable to: to review the distribution of powers between the subjects of their composition, to avoid a «monopoly» position in performing control and supervisory functions, to transfer the majority of powers to a remote mode; to develop programs for accelerated adaptation of the personnel basis of measures digitization to counter the socio-economic crisis caused by martial law in Ukraine, which will affect on general state of the personnel potential; to implement an effective system of combating digital fraud, which should be based on the principles of permanence, integrity, and multi-level internal control; to ensure the appropriate level of financial, information and communication technologies using. For this purpose, it is necessary to develop regulations of foreign experience adaptation on the outlined issue to the national environment, with using more important developments of foreign countries; to develop and implement a system of increasing the enterprises resource potential that form and implement transfer policy. It is substantiated that the use of mentioned proposals for the improvement of transfer policy tools will ultimately contribute to the achievement of efficiency and transparency of the financial market, European integration and approximation to world standards, overcoming the negative impact of threats to financial and tax mechanisms.*

Keywords: *transfer policy; transfer pricing; transfer policy tools; transfer price; dividends; declaration.*

JEL classification: *G320; F380*

DOI: [https://doi.org/10.33987/vsed.3-4\(86-87\).2023.88-97](https://doi.org/10.33987/vsed.3-4(86-87).2023.88-97)

Постановка проблеми у загальному вигляді. В сучасних умовах розвитку та ускладнення ринкових відносин спостерігаються стрімкі процеси зміцнення

зовнішньоекономічних зв'язків вітчизняних суб'єктів господарювання та тотальний прояв глобалізаційних процесів. Водночас, в умовах сьогодення в Україні мають місце жакливі та руйнівні наслідки, зумовлені воєнним станом. За таких обставин всі без виключення ланки фінансової системи держави зазнали кардинальних змін. Значною мірою це також пов'язано із суцільними процесами цифровізації всіх без виключення ланок фінансової системи, що також вплинуло і на процес подання звітності з трансфертного ціноутворення, який кардинально змінився в сучасних реаліях. Все це спричинило істотний вплив на перегляд змістовного наповнення інструментів трансфертної політики та факторів впливу на їх ефективність. З урахуванням вищезазначеного тему даної статті можна вважати актуальною.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Аналіз наукової літератури, присвяченої окресленим питанням показав, що велика кількість вчених займається даною проблематикою, серед яких варто виділити: О. І. Авраменко [1], О. І. Андрусь [2], Є. А. Васюк [3], А. В. Волошенко [4], С. Я. Король [5], Г. В. Уманців [5; 10], І. К. Шушакова [5; 10], І. О. Луніна [6], О. С. Білоусова [6], Н. Б. Фролова [6], О. В. Онищенко [7], Л. М. Хоменко [7], О. І. Авраменко [7] та багато інших.

Проте, окреслену проблематику не можна вважати остаточно вирішеною. Перелічені вчені безперечно зробили вагомий внесок у створення засад розвитку трансфертної політики та інструментів її реалізації: уточнили теоретичне, методичне підґрунтя окресленої проблематики, обґрунтували напрями удосконалення окремих аспектів трансфертного ціноутворення тощо. Значна увага окресленими вченими приділена питанням реалізації трансфертної політики зарубіжними ТНК в контексті можливості застосування такого досвіду в національних умовах.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Варто зазначити, що насьогодні питання ефективності трансфертної політики остаточно не вирішено та потребує подальших наукових розвідок. А саме це стосується окреслення інструментів трансфертної політики. Таке зауваження ґрунтується на тому, що саме від ефективності кожного окремого інструмента залежить ефективність трансфертної політики загалом. Доцільно підкреслити, що це питання усвідомлено вченими, але конкретні напрями удосконалення й підвищення ефективності інструментів трансфертної політики в наукових джерелах майже відсутні. Саме тому важливішого значення набувають питання, пов'язані із уточненням змісту інструментів трансфертної політики, встановленням факторів впливу на їх ефективність та подальшої розробки шляхів удосконалення окреслених інструментів.

Постановка завдання. Метою дослідження є обґрунтування інструментів трансфертної політики та факторів впливу на їх ефективність.

Задля досягнення поставленої мети в межах дослідження вирішено наступні завдання:

- окреслено інструменти трансфертної політики;
- виявлено фактори впливу виокремлених інструментів на ефективність трансфертної політики;
- обґрунтовано напрями удосконалення інструментів трансфертної політики з урахуванням факторів впливу на їх ефективність.

Виклад основного матеріалу дослідження. В даному контексті, перш за все, доцільно обґрунтувати наявність проблемних питань, які чинять вплив на зниження ефективності трансфертної політики та її інструментів.

По-перше, в сучасній економічній системі існує дилема: держава зацікавлена у зростанні податкових надходжень, а суб'єкти бізнесу хочуть оптимізувати податкове навантаження. Це призводить до наявності певних суперечностей в системі оподаткування українських суб'єктів господарювання, а отже, в неоднозначності відображення показників діяльності у фінансовій звітності, що зрештою викривлює напрями трансфертної політики.

По-друге, окреслене питання постає важливим з боку того, що нерозвинена концепція трансфертного ціноутворення створює перешкоди на шляху розвитку бізнесу та державно-приватного партнерства і, як наслідок, знижує ефективність трансфертної політики.

По-третє, Україна сьогодні знаходиться в умовах радикальних реформуваль, викликаних воєнним станом. Це стосується всіх без виключення напрямів фінансової політики держави загалом та трансфертної політики підприємств зокрема.

Саме зазначені питання зумовлюють необхідність виокремлення інструментів трансфертної політики з метою подальшого обґрунтування напрямів підвищення їх ефективності.

Перш ніж окреслити такі інструменти, доречно узагальнити етапи трансфертної політики та джерела інформації.

Таке зауваження ґрунтується на тому, що саме етапи й джерела інформації, вважаємо, є логічним підґрунтям зазначеного інструментарію. Так, щоб досягти ефективного процесу реалізації трансфертної політики на вітчизняних підприємствах необхідно дотримуватися комплексної програми дій, що складається із п'яти етапів (рис. 1):

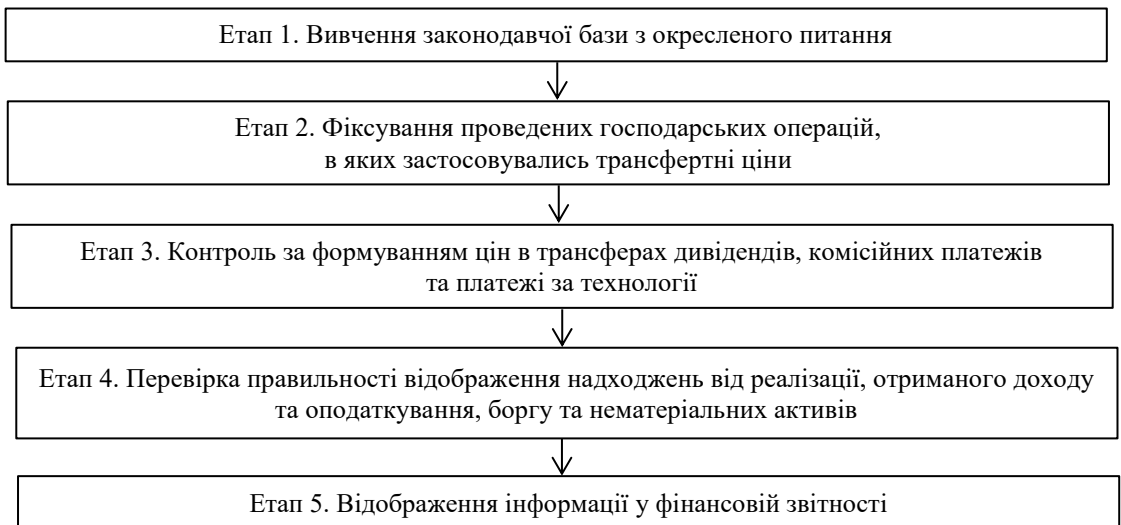

Рис. 1. Етапи трансфертної політики
Джерело: узагальнено авторами за [2–8]

При цьому в процесі формування й реалізації трансфертної політики використовуються наступні джерела інформації:

1) облікові реєстри для відображення і накопичення інформації про контрольовані операції, що використовують ті показники, які будуть необхідними для формування звітності;

2) внутрішня звітність підприємства, яка буде включати деталізацію показників аналітичного обліку і відобразитися у звітності наступних періодів.

На кожну контрольовану операцію оформлюється первинний документ, в якому зазначається величина трансфертної ціни та факт здійснення контрольованої операції. Перелік таких первинних документів наведено на рис. 2.

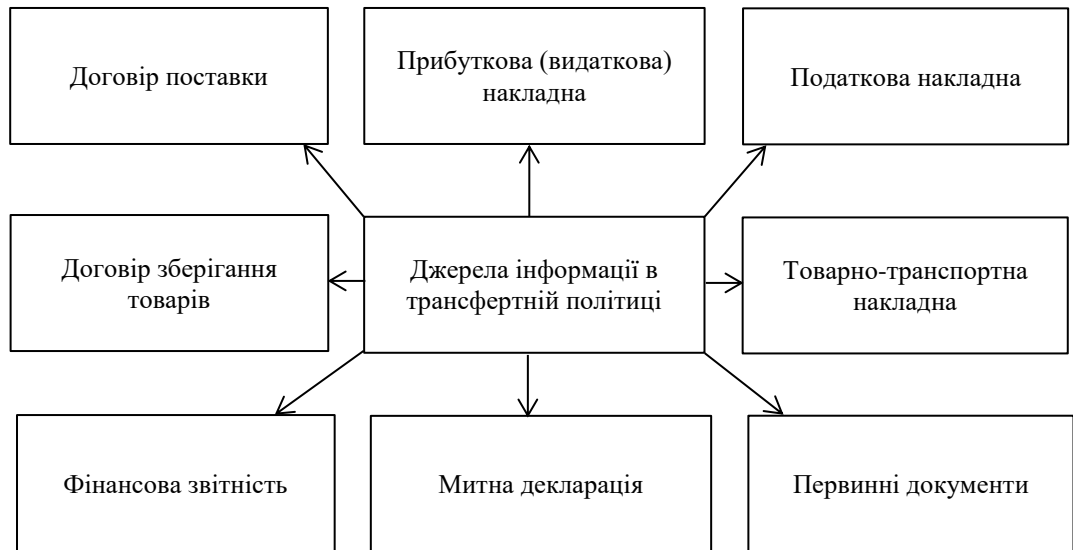

Рис. 2. Джерела інформації в трансфертній політиці
Джерело: узагальнено авторами за [7; 10]

Трансфертне ціноутворення в Україні регулюється національним законодавством та має свої особливі правила та вимоги. Зокрема, стаття 39 Податкового кодексу України (ПКУ) встановлює визначення таких правил.

Таким чином, згідно із законодавством, трансфертне ціноутворення – це певна система, за допомогою якої можливо встановити справедливую вартість товарів та послуг або ж вартість інших об'єктів, які визначаються ПКУ як об'єкти контрольованих операцій.

Податковий кодекс України встановлює певні критерії, за якими можна визначити, чи є операція контрольованою для цілей ТЦО чи ні. Усі ці критерії можна згрупувати за окремими ознаками та виділити чотири основні групи, а саме [8]:

- суб'єктний склад;
- вид господарської операції.
- обсяг операції (вартісні ознаки з окремим контрагентом).
- обсяг доходу від діяльності компанії, що вказується у бухгалтерському обліку.

Отже, можна сформулювати наступний перелік інструментів трансфертної політики, які можна згрупувати наступним чином (табл. 1):

Таблиця 1

Перелік інструментів трансфертної політики

Група інструментів	Інструмент	Умовне позначення
1	2	3
Податкові	Трансфертне ціноутворення	x_1
	Стратегічне розміщення боргу та нематеріальних активів	x_2
	Умови договорів	x_3
Фінансові	Прискорення та затримання платежів	x_4
	Трансфери дивідендів, комісійних платежів та платежі за технології	x_5
	Внутрішньофірмові кредити	x_6
Структуроутворюючі	Законодавча база	x_7
	Первинна документація й фінансова звітність	x_8
	Потенціал кадрового складу	x_9
	Ресурсний потенціал	x_{10}

Джерело: виокремлено авторами

Для обґрунтування оцінки факторів впливу на ефективність інструментів трансфертної політики запропоновано використовувати метод математичного моделювання Кендалла, що базується на розрахунку коефіцієнту кореляції Кендалла (Kendall tau rank correlation coefficient) як міри лінійного зв'язку між випадковими величинами.

Виокремлені в табл. 1 фактори запропоновано експертам для оцінки. При цьому в якості експертів обрано працівників податкових та фінансових органів.

Слід підкреслити, що мета даного експертного дослідження не передбачає наведення особистих даних обраних експертів.

Головна мета експертного дослідження – обґрунтувати доцільність застосування підходу до оцінки факторів впливу на ефективність інструментів трансфертної політики, що базується на методі кореляційно-регресійного аналізу Кендалла. Так, для визначення достатності рівня узгодженості думок експертів було застосовано коефіцієнт конкордації Кендалла, а результати експертного дослідження представлено в табл. 2.

Таблиця 2

Результати експертного дослідження оцінки факторів впливу на ефективність інструментів трансфертної політики

Фактори	Експерти					Сума рангів	D (середнє значення)	d^2 (кваратичне значення)
	1	2	3	4	5			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
x_1	4	5	5	8	4	26	-8,1	65,61
x_2	9	9	7	6	8	39	4,9	24,01
x_3	4	4	5	3	6	22	-12,1	146,41
x_4	5	5	6	6	5	27	-7,1	50,41

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
x_5	3	5	5	5	4	22	-12,1	146,1
x_6	8	8	10	9	7	42	7,9	62,41
x_7	6	7	7	5	4	29	-5,1	26,01
x_8	9	9	8	10	8	44	9,9	98,01
x_9	9	9	10	8	8	44	9,9	98,01
x_{10}	9	10	9	8	10	46	11,9	141,61
\sum	x	x	x	x	x	341	x	858,59

Джерело: розраховано авторами

В табл. 2 розраховано два головних показники – D та d^2 .

D – середнє значення, яке розраховано наступним чином: ми отримали показник $d = 34,1$ (сума всіх рангів, поділена на $10 = 341/10 = 34,1$).

Далі розраховуємо наступним чином:

Від суми рангів в розрізі окремого фактору віднімаємо дану суму 34,1.

Отримуємо показник D .

d^2 – квадратичне значення, яке розраховано як вищезазначений показник D в квадраті.

Перевірка правильності складання матриці на основі обчислення контрольної суми (формула 1):

$$\sum X_{ij} = \frac{(1+n)*n}{2} = \frac{(1+10)*10}{2} = 55 \quad (1)$$

де n – кількість факторів.

У даному прикладі фактори за значимістю розподілилися наступним чином (табл. 3).

Таблиця 3

Розташування факторів впливу на ефективність обліку контрольованих операцій в контексті трансфертного ціноутворення за значимістю

Фактор	Сума рангів
x_{10} Ресурсний потенціал	46
x_8 Первинна документація й фінансова звітність	44
x_9 Потенціал кадрового складу	44
x_6 Внутрішньофірмові кредити	42
x_2 Стратегічне розміщення боргу та нематеріальних активів	39
x_7 Законодавча база	29
x_4 Прискорення та затримання платежів	27
x_1 Трансфертне ціноутворення	26
x_3 Умови договорів	22
x_5 Трансфери дивідендів, комісійних платежів та платежі за технології	22

Джерело: виокремлено авторами

Отже, як видно із табл. 3, найбільш значимими факторами виявилися ресурсний потенціал, первинна документація й фінансова звітність, потенціал

кадрового складу тощо.

У свою чергу, найменший вплив чинять такі фактори, як умови договорів та трансфери дивідендів, комісійних платежів та платежі за технології.

Саме з урахуванням найбільш впливових факторів й повинні розроблятися напрями удосконалення трансфертної політики й інструментів її реалізації.

Для визначення достатності рівня узгодженості думок експертів було застосовано коефіцієнт конкордації Кендалла. Коефіцієнт конкордації (W) Кендалла є показником множинної рангової кореляції. Показник W може приймати значення в діапазоні від 0 до +1, де $W=0$ означає повну відсутність узгодженості в оцінках чи судженнях експертів, а $W=1$ – повну узгодженість. За гранично допустиме значення коефіцієнту конкордації пропонуємо взяти $W=0,4 - 0,6$: (середня узгодженість думок експертів), $W=0,1 - 0,3$: (низька узгодженість думок експертів), $W=0,7 - 1$: (висока узгодженість думок експертів).

Проведемо оцінку середнього ступеня узгодженості думок всіх експертів за допомогою коефіцієнту конкордації (формула 2):

$$W = \frac{12 \cdot S}{m^2 \cdot (n^3 - n)} \quad (2)$$

де $S = 858,59$ (сума квадратичних значень d^2), $n = 10$ (кількість факторів), $m = 5$ (кількість експертів).

$$w = \frac{12 \cdot 858,59}{25 \cdot (1000 - 10)} = \frac{10303,08}{24750} = 0,416$$

$W = 0,416$ свідчить про наявність середнього ступеня узгодженості думок експертів.

Для оцінки значущості коефіцієнта конкордації скористаємося критерієм узгодження Пірсона (формула 3):

$$\chi^2 = \frac{12 \times S}{m \times n (n + 1)} \quad (3)$$

$$\chi^2 = \frac{12 \cdot 858,59}{5 \cdot 10 \cdot (10 + 1)} = \frac{10303,08}{550} = 18,73$$

Показник χ^2 порівняємо з табличним значенням для числа ступенів свободи $K = n-1 = 10-1 = 9$ і при заданому рівні значущості $\alpha = 0,04$.

Оскільки розрахований показник χ^2 дорівнює 18,73, що більше табличного значення 16,9 (уніфікована таблиця критерію Пірсона), то $W = 0,416$ величина не випадкова, а тому отримані результати мають сенс і можуть використовуватися в подальших дослідженнях.

Отже, в контексті даного дослідження, за допомогою методу кореляційно-регресійного аналізу Кендалла відокремлені фактори впливу на ефективність інструментів трансфертної політики розташовано за значимістю.

Висновки і перспективи подальших розробок. На основі проведеного дослідження можна запропонувати наступні напрями удосконалення інструментів

трансфертної політики:

– розробити уніфіковану структуру первинних документів й фінансової звітності. При цьому в даній структурі доцільно переглянути розподіл повноважень між суб'єктами їх складання, уникнути «монопольного» становища при здійсненні контрольних та наглядових функцій, більшість повноважень перевести на дистанційний режим;

– розробити програми пришвидшеної адаптації кадрового підгрунтя цифровізації заходів протидії соціально-економічній кризі, викликаній воєнним станом в Україні, що впливатиме на загальний стан кадрового потенціалу;

– запровадити ефективну систему протидії цифровому шахрайству, яка повинна базуватись на принципах перманентності, суцільності, багаторівневого внутрішнього контролю;

– забезпечити належний рівень використання фінансових, інформаційних та комунікаційних технологій. З цією метою розробити положення щодо адаптації зарубіжного досвіду з окресленого питання до національного середовища, використовуючи важливіші напрацювання зарубіжних країн;

– розробити та запровадити систему нарощення ресурсного потенціалу підприємств, які формують та реалізують трансфертну політику.

Використання зазначених пропозицій щодо удосконалення інструментів трансфертної політики зрештою сприятиме досягненню ефективності та прозорості фінансового ринку, євроінтеграції і наближенню до світових стандартів, подоланню негативного впливу загроз фінансово-податковим механізмам.

Наукова новизна даного дослідження полягає у розробці та обґрунтуванні напрямів удосконалення інструментів трансфертної політики шляхом проведення оцінки їх ефективності.

При цьому в якості напрямів подальшого дослідження доцільно вказати необхідність розробки організаційного забезпечення трансфертної політики з урахуванням особливостей трансфертного ціноутворення в умовах воєнного стану.

Література

1. Авраменко О. І. Визначення трансфертних цін в Україні. *Фінансова система України в умовах економічної та фінансової глобалізації світу* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. Т. 1. Київ, 2017. С. 124–127.
2. Андрусь О. І. Трансфертне ціноутворення в Україні : проблеми і перспективи розвитку. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва* : зб. наук. праць. 2018. Вип. 22. С. 6–13.
3. Васюк Є. А. Економічна сутність трансфертної політики ТНК. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії* : зб. наук. праць. 2017. № 1-1 (07). С. 7–11. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/197271263.pdf> (дата звернення: 27.11.2023).
4. Волошенко А. В. Трансфертне ціноутворення як сфера тіньової економіки в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. № 2. С. 55–58.
5. Король С. Я., Уманців Г. В., Шушакова І. К. Розвиток трансфертного ціноутворення в умовах глобалізації. *Економічна теорія та право* : зб. наук. праць. 2021. № 2 (45). С. 87–100. URL: <http://econlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/07/87-100.pdf> (дата звернення: 29.11.2023).
6. Луїніна І. О., Білоусова О. С., Фролова Н. Б. Конкурентоспроможність податкової системи в контексті розширення фіскального простору України. *Економіка України*. 2020. № 10. С. 34–53. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.202.10.034>.
7. Онищенко О. В., Хоменко Л. М., Авраменко О. І. Еволюція трансфертного

ціноутворення в Україні : податковий аспект. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 21. С. 615–620.

8. *Податковий кодекс України* : Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 01.12.2023).
9. *Результати роботи ДПС у напрямку контролю за трансфертним ціноутворенням за 2013–2020 роки* / Державна податкова служба України : сайт. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/transfertne-tsinoutvorenn/zagalni-vidomosti> (дата звернення: 04.12.2023).
10. Уманців Г., Шушакова І. Контрольовані операції з нематеріальними активами у контексті плану дій BEPS. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2021. № 1. С. 101–118.

References

1. Avramenko, O. I. (2017). Transfer prices determining in Ukraine [Vyznachennia transfertnykh tsin v Ukraini], *Finansova systema Ukrainy v umovakh ekonomichnoi ta finansovoi hlobalizatsii svitu: zbirnyk materialiv Vseukrainskoi nauk.-prakt. konf.*, Vol. 1, Kyiv, s. 124–127 [in Ukrainian]
2. Andrus, O. I. (2018). Transfer pricing in Ukraine: problems and development prospects [Transfertne tsinoutvorennia v Ukraini: problemy i perspektyvy rozvytku], *Suchasni problemy ekonomiky i pidpriemnytstvo*, Vyp. 22, s. 6–13 [in Ukrainian]
3. Vasyuk, Ye. A. (2017). The economic essence of TNC transfer policy [Ekonomichna sutnist transfertnoi polityky TNK], *Ekonomichni visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*, No. 1-1 (07), s. 7–11. Retrieved from: <https://core.ac.uk/download/pdf/197271263.pdf> [in Ukrainian]
4. Voloshenko, A. V. (2014). Transfer pricing as a sphere of the shadow economy in Ukraine [Transfertne tsinoutvorennia yak sfera tyniovoi ekonomiky v Ukraini], *Aktualni problemy ekonomiky*, No. 2, s. 55–58 [in Ukrainian]
5. Korol, S. Ya., Umantsiv, H. V., & Shushakova, I. K. (2021). Transfer pricing development in the conditions of globalization [Rozvytok transfertnoho tsinoutvorennia v umovakh hlobalizatsii], *Ekonomichna teoriia ta pravo*, No. 2 (45), s. 87–100. Retrieved from: <http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/07/87-100.pdf> [in Ukrainian]
6. Lunina, I. O., Bilousova, O. S., & Frolova, N. B. (2020). Competitiveness of the tax system in the context of expanding the fiscal space of Ukraine [Konkurentospromozhnist podatkovoi systemy v konteksti rozshyrennia fiskalnoho prostoru Ukrainy], *Ekonomika Ukrainy*, No. 10, s. 34–53. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.202.10.034> [in Ukrainian]
7. Onyshchenko, O. V., Khomenko, L. M., & Avramenko, O. I. (2018). Evolution of transfer pricing in Ukraine: tax aspect [Evoliutsiia transfertnoho tsinoutvorennia v Ukraini: podatkovyi aspekt], *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, Vyp. 21, s. 615–620 [in Ukrainian]
8. *Tax Code of Ukraine: Law of Ukraine, No. 2755-VI, 02.12.2010* [Podatkovyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy, No. 2755-VI, 02.12.2010]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> [in Ukrainian]
9. *Work results of the State Tax Service in the direction of transfer pricing control for 2013–2020* [Rezultaty roboty DPS u napriamku kontroliu za transfertnym tsinoutvorenniam za 2013–2020 roky], *Derzhavna podatкова sluzhba Ukrainy: sait*. Retrieved from: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/transfertne-tsinoutvorenn/zagalni-vidomosti> [in Ukrainian]
10. Umantsiv, H., & Shushakova, I. (2021). Controlled transactions with intangible assets in the context of the BEPS action plan [Kontroliovani operatsii z nematerialnymy aktyvamy v konteksti planu diy BEPS], *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu*, No. 1, s. 101–118 [in Ukrainian]